

STROMÁČIK

*environmentálny časopis
pre múdre a vnímavé deti*

APRÍL/2022

CENA 2,50 €

WWW.STROMZIVOTA.SK

ZÁŽITKOVOU FORMOU
SPOZNÁVAJTE PRÍRODU
A SVET OKOLO NÁS

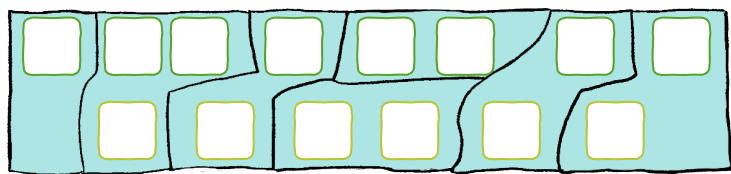
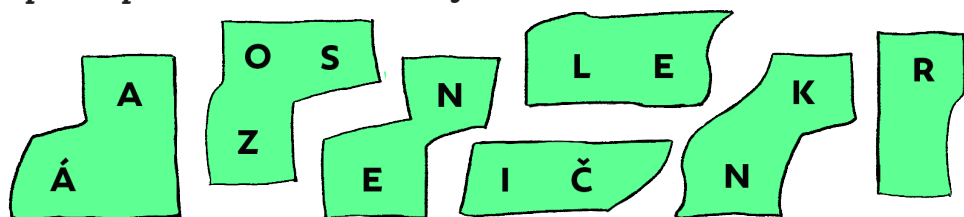
Milí kamaráši,

všetko na svete sa mení a vyvíja. Istotne ste si to všimli aj v prebúdajúcej sa jarnej prírode. Postupne sa na nás usmieva z trávy čoraz viac kvetov, na konárkoch sa zasa objavujú púčiky. Vyberte sa preto von a hľadajte okolo seba čo najviac dôkazov prebiehajúceho jarného zázraku.

Meno aprílového zvieratka sa dozviete, keď správne poskladáte časti skladačky.

Stromáčik

Stromáčik je časopis pre šikovných predškolákov a mladších školákov, pripravený odborníkmi na environmentálnu výchovu. Je vydávaný s podporou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR.

© Použité obrázky a texty sú originálnym autorským dielom slovenských odborníkov a umelcov. Akékoľvek, hoci aj čiastočné použitie diela, je dovolené len s písomným súhlasom vydavateľa Strom života, o.z.

Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty. Objednávky do zahraničia vybavuje Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P.O.BOX 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk; predplatne@slposta.sk.

Časopis z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Časopis Stromáčik

Vydáva: Kancelária Stromu života
Jelenia 7, 811 05 Bratislava

Kontakt: 0948 525 885, stromacik@stromzivota.sk

IČO: 00587010

Šéfredaktor: Jozef Kahan

Ilustrácie: Katarína Slaninková
Anna Uhrinová
Tomáš Eniac Cíger

Autori textov: Jozef Kahan
Anna Uhrinová

Grafická úprava: Andrea Plulíková

Tlač: Strom života, o.z.

Periodicita vydávania: mesačník

Poradové číslo: 4/2022

Ročník vydávania: 18. ročník

Distribúcia: Strom života, o.z., Registrované na MK SR, EV 5706/18, ISSN 1336-2887

NA ČO SA MÔŽETE TEŠIŤ?

- 4 PRÍBEH Z LESA-NELESA - KTO ZA TO MÔŽE? 🐼
- 10 POMOC EXISTUJE 📏 🐼 ❤️ 🐱
- 11 RÝMOVAČKY 📏 🐼 🦋 🐶
- 12 BZUČOVIA 🐼 ❤️
- 14 HĽADAČKA 📏 🐶
- 16 ŽIVOTABÁSEŇ O ZVIERATKU 🐼 🐶
- 18 PLASTOVÝ ODPAD + ODPAD DOMA 🐱 🐼 📏 🐶
- 20 PRIEMYSEL A VZDUCH + KYSLÝ DÁŽĎ 🐱 🐱 🐼 🐶
- 22 SOCIÁLNY PODNIK + KEBY BOLO KEBY 📏 🐱 🐼
- 24 URÁN + ĽADOVÝ OBOR 📏 🐼 🦋 🐱
- 26 UPCYKLING + EKO-HUDOBNINY 🐶 🐼 🦋 📏
- 28 DOKRESĽOVAČKA 🦋 📏 🐼 🐱
- 30 NÁJDI 10 ROZDIELOV 🐶
- 31 HRA NA ŽABKY, SPRÁVNE ODPOVEDE 🦋 ❤️ 🐼

Zručnosti a schopnosti, ktoré môžete spolu so Stromáčikom u detí rozvíjať:

KRITICKÉ MYSLENIE

POHYBOVÉ

VEDECKO-TECHNICKÉ

KOMUNIKAČNÉ

SOCIÁLNO-EMOČNÉ

UMELECKO-KREATÍVNE

POSTREHOVO-PAMÄŤOVÉ

GRAFOMOTORICKÉ

MATEMATICKO-LOGICKÉ

Viac informácií o jednotlivých zručnostiach nájdete na stránke Stromu života.

KTO ZA TO MÔŽE?

Na nočnej oblohe svietil mesiac. Stromáčik nevedel zaspáť, pretože rozmýšľal nad nezvykle suchým začiatkom jari: „Dub môj, poraď mi. Doteraz sme mali v apríli dostatok dažďa. Tento rok je však na zrážky biedny. Existuje nejaký spôsob, ako privolať dážď?“ Listy stromu zašumeli a dub šepotom odpovedal: „To naozaj neviem. Síce pomáham tvoriť oblaky, ale či z nich zaprší, to ovplyvniť nedokážem. Možno deti z horárne by vedeli odpovedať, prečo sa dážď nášmu lesu vyhýba.“ Stromáčik sa zamyslel a uznal, že dub má pravdu. Deti už mnohokrát rozprávali Stromáčikovi o rôznych zvieratkách a miestach, ktoré sa nachádzali veľmi ďaleko od lesa-nelesa. Je preto možné, že vedia aj to, kam sa dážď vytratil.

S prvými rannými lúčmi slnka nastal v lese-nelese ruch. Jazvečica poháňala jazveca: „Už nechaj to upratovanie, prídeme neskoro k jazierku.“ Neďaleko zas kukučka prišla vyzdvihnúť svoju kamarátku sojku. „Skoro celú noc som nespala. Rozmýšľala som nad tým, čo poviem na veľkom lesnom stretnutí,“ privítala sojku kukučka. „Uvidíš, niečo rozumné ti na mieste napadne. Si scestovaná a rozhladená,“ chlácholila ju priateľka. Zo starého hradiska sa na cestu k jazierku vydala aj medvedica, ktorú sprevádzali netopier, lišiak i veverička.

Keď slniečko poskočilo vyššie na oblohu, Stromáčik otvoril veľké lesné stretnutie: „Dobré ráno, kamaráti. Stretli sme sa tu preto, aby sme sa poradili, ako ochránime naše stromy pred suchom. Kto by chcel prehovoriť ako prvý?“ Pred zvieratká predstúpil netrpezlivý diviak: „Nie je to tak dávno, čo sme kopali malé jazierka a čistili stromy od suchých konárov, aby sme im pomohli pred prudkým vetrom a silnými búrkami. Teraz ani len tie búrky neprichádzajú. Niečo nie je v poriadku a myslím si, že príčinou tohto neporiadku v počasí je človek.“

O slovo sa ďalej prihlásila malá rosnička: „Moja prastará mama mi rozprávala, že človek sa v počasí vôbec nevyzná. Žila v lese neďaleko osamelého domu, v ktorom bývali ľudia. Chodili sa k nej radiť, ako sa majú obliecť. Keď ju našli sedieť na strome, obliekli sa ľahko, keď na zemi, utekali domov, aby si navliekli teplý kožuch, s ktorým si zakrývali aj hlavu. Človek teda o počasí skoro nič nevie.“ „Ela, ale veď to bolo pred sto rokmi! Odvtedy sa doba zmenila,“ pridala sa veverička. „Mohli by sme hlasovať,“ navrhol lišiak, „máme tu dva rozdielne názory, že za výkyvy v počasí môže človek alebo niekto iný. Potom, ako sa prikloníme k jednému z nich, môžeme ďalej diskutovať. Lebo inak sa tu začneme hádať.“ „Ale ja sa neviem rozhodovať rýchlo,“ oponoval jazvec, „súhlasím s diviakom, ale tiež s rosničkou.“ „Potrebovali by ste viac času na rozmyslenie?“ opýtal sa Stromáčik. Väčšina zvieratiek súhlasne prikyvovala. „Tak sa stretneme opäť nabudúce. Zatiaľ, prosím, premýšľajte. Ďakujem vám všetkým, že ste prišli,“ ukončil stretnutie pri jazierku Stromáčik.

Do lesa-nelesa vstúpilo nové ráno. Slniečko otváralo lesné kvietky a postupne sa prebúdzali aj zvieratká. Lišiak netrpezlivo čakal pod dubom: „Stromáčik, pod' už. Dnes je veľký deň.“ „Ahoj lišiak, už idem. Som zvedavý, ako to dnes dopadne. Dúfam, že sa nám podarí dohodnúť,“ nahlas rozmýšľal popri zliezaní zo stromu Stromáčik.“ Na dube medzitým pristál ďateľ a hneď na oboch vyklopil: „Diviak večer obchádzal zvieratká. Presviedčal ich, že za zmenou počasia stojí človek a je potrebné ho okamžite zastaviť. Naši kamaráti majú z ľudí strach, tak s diviakom nakoniec súhlasili.“ „Veď človeka nepoznajú, väčšina z nich ho nikdy nestretla. Tak prečo majú z neho strach?“ rozmýšľal Stromáčik. „Diviak im porozprával rôzne zážitky, ktoré s človekom zažil. Hovoril tak presvedčivo, až mu zvieratká uverili,“ doplnil ďateľ. Lišiak len krútil hlavou: „Poponáhľajme sa, aby sme kamarátov stihli upokojiť.“

Pri jazierku stál už hlúčik zvieratiek a navzájom sa prekrikovali. Veverička i jazvec sa pustili do diviaka: „Vymýšľaš si. To určite nie je pravda.“ „Kamaráti, nehádajte sa,“ okríkol hlúčik Stromáčik, „diviak si vyberá na človeku len tie najhoršie veci. To, že nejakí ľudia spôsobili zmenu počasia, ešte neznamená, že všetci sú k prírode lahostajní.“ Nastalo ticho, ktoré po chvíli prerušil lišiak. „Asi sme tu všetci. Poďme teda hlasovať. Kto je za to, že za zmenu počasia môže človek?“ „Jeden, dva, tri, štyri, päť, šesť, sedem, osem, ...“ spočítaval prihlásené zvieratká Félix. „Väčšina. A kto je za to, rázne požiadať človeka, aby s takýmto konaním prestal?“ Zdvihnutých labiek bolo o trošku menej, stále ich však bola väčšina. Je rozhodnuté, ľuďom pôjdeme vynadať,“ povzdychol si Stromáčik, „zajtra zostavíme skupinku, ktorá sa vydá na okraj lesa.“

Pokračovanie nabadúce.

POMOC EXISTUJE

Každý deň sa dostávame do situácií, ktoré potrebujeme riešiť. Získavame tak cenné skúsenosti a mnoho sa naučíme. Čo však v situácii, ak sa nám stále nedarí a spôsobuje nám to smútok alebo hnev? Ako sa posunúť ďalej, či získať na vec nový pohľad?

Veľkým hrdinstvom je **požiadať o pomoc**, keď si nevieme rady alebo to vyzerá tak, že z problémov narástla poriadna hora. Pomôcť vám dokáže napríklad **niekto z rodiny**, no ochotných pomocníkov nájdete aj **v škole** alebo sa môžete obrátiť na **psychologické poradne, koučov** alebo **odborníkov**, ktorí sa venujú vami riešenej oblasti. Nečakajte a smelo ich oslovte. Ušetríte si tak mnoho síl.

Nakreslite si situáciu, kedy prídete za niekým po radu a do bubliniek napíšte, ako by daný rozhovor prebiehal.

Four large, empty speech bubble shapes for writing, arranged vertically. The top one is blue, the second is yellow, the third is blue, and the bottom one is yellow.

RÝMOVAČKY

Do veršikov týkajúcich sa rozprávky **dopíšte** a **dokreslite** správne slová. Pomôckou sú obrázky umiestnené naspodu.

1. „Na nebi nevidím jediný
obláčik. Zlé je to bez dažďa,“

trápil sa .....

A large empty rectangular box for drawing or writing.

2. „Vravel som o suchu s mojím
verným dubom. Musíme nájsť

riešenie ako pomôcť .....

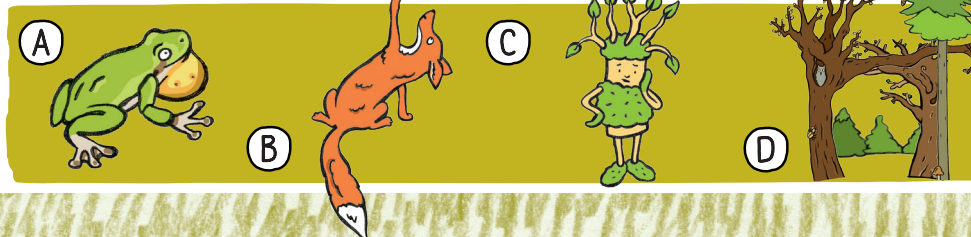
A large empty rectangular box for drawing or writing.

3. Predpovedať, ako bude, zvládne
žabka maličká. Kto si nevie vôbec
rady, poradí mu .....

A large empty rectangular box for drawing or writing.

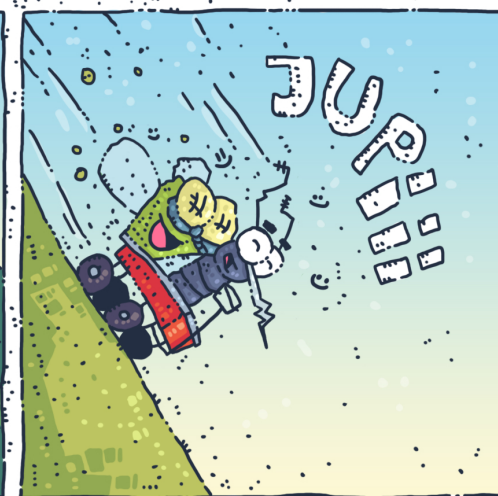
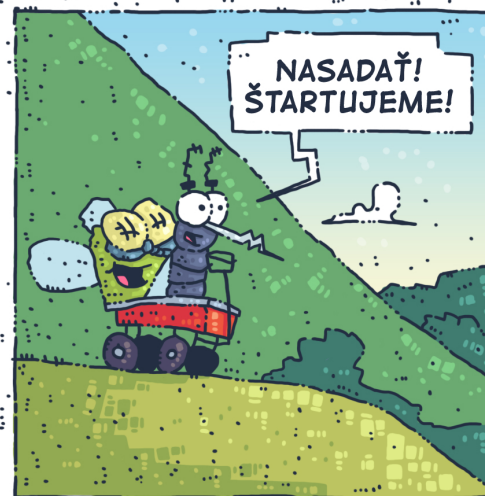
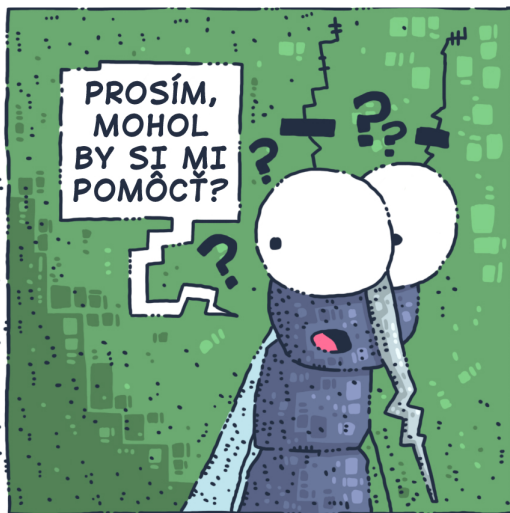
4. „Za počasie môže človek!“ to
si myslí diviak. „Zdvihne labku, kto
súhlasí,“ vyzval všetkých .....

A large empty rectangular box for drawing or writing.

BZUČOVIA #2

Zahrajte si komix ako divadielko. Okato dávajte najavo emócie bzučov.

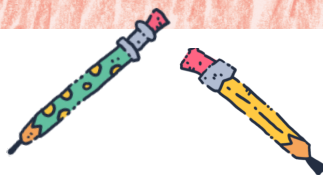

Čo pomohlo vyriešiť komárov problém? Ako by ste riešili podobnú situáciu vy?

Hanbíte sa na ulici, v obchode alebo v škole **požiadať o pomoc**? Nevadí. Ani športovci nevyhrajú zlatú medailu bez tréningu, a tak to funguje aj tu. Vymyslíte si niekoľko tréningových situácií, napíšete ich na lístočky a vhodíte do žrebovacieho klobúka. Rozdeľte si úlohy, kto bude žiadateľ o pomoc a kto oslovený. Postupne si zahrajte každú scénu. Keď zvládnete takýto domáci tréning, môžete ísť vyskúšať požiadať o pomoc naostro. Oporou vám môže byť rodič alebo iný dospelý stojaci v bezpečnej vzdialenosti. Držíme vám palce!

HĽADAČKA

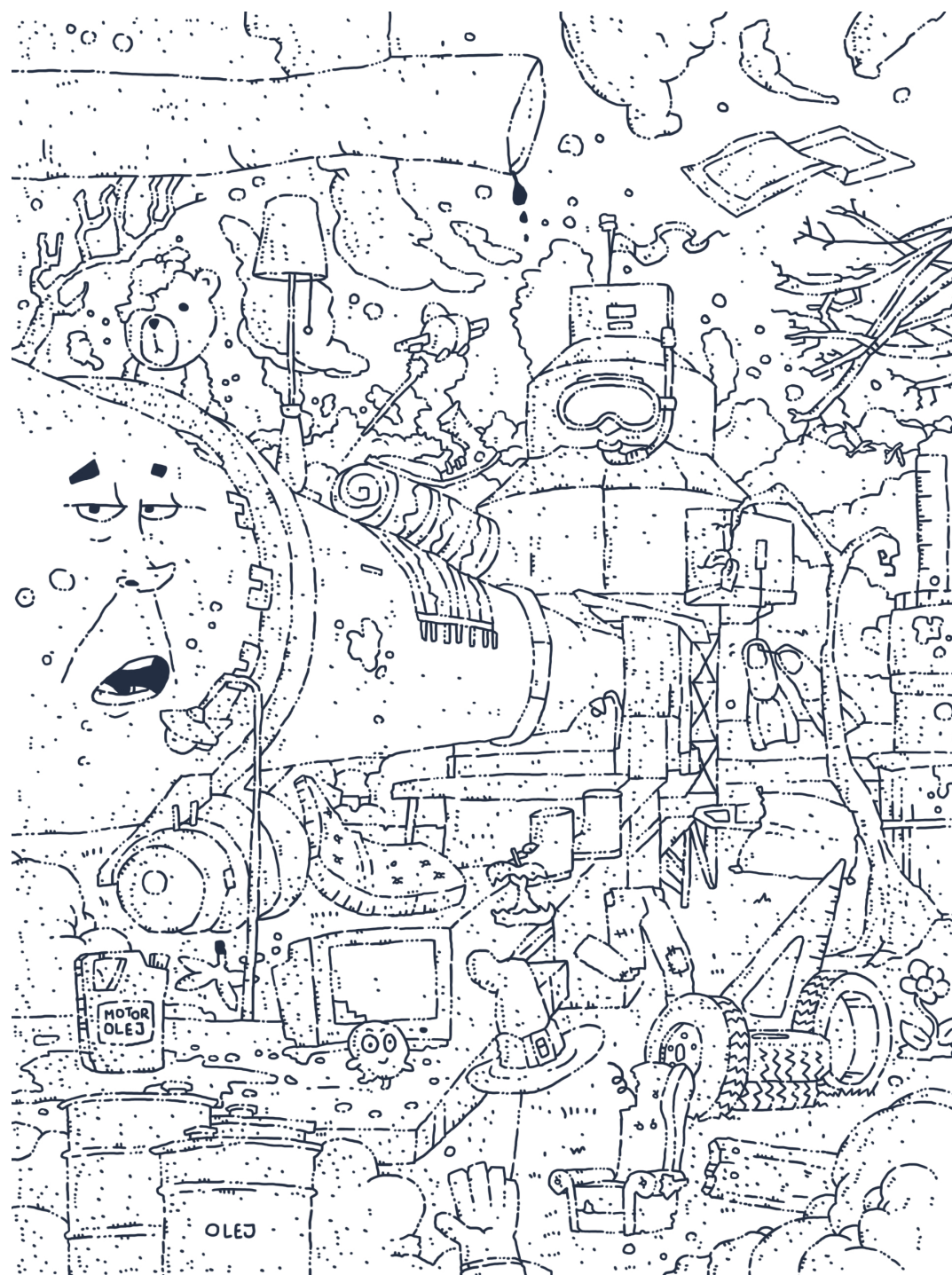
Čo sa deje s **odpadom**, ktorý vyhodíme do kontajnera a **ťažko sa recykluje**? Najhoršou možnosťou je, ak sa dostane na skládku, kde sa rozkladá dlhé roky. Lepšou alternatívou je **spalovanie**, ktoré prebieha či už v **spalovni**, alebo aj v **rotačnej peci cementárne**. Ťažko recyklovateľný odpad sa tak po spracovaní využije ako alternatívne palivo. Vedeli ste, že ročne v cementárskych peciach na Slovensku zhodnotia viac než 230 tisíc ton priemyselného a komunálneho odpadu?

Nájdite a vyfarbite v obrázku rotačnej pece nasledovné predmety:

ANGLIČTINA	VÝSLOVNOSŤ
ARMCHAIR	[ARMČÉR]
CARPET	[KARPET]
RAINBOOTS	[REJNBÚC]
BLUE JEANS	[BLÚ DŽÍNS]
SWIMFINS	[SVIM FINS]

NEMČINA	VÝSLOVNOSŤ
DER ARMSSEL	[ARMZESL]
DER TEPPICH	[TEPICH]
DER GUMMISTIEFEL	[GUMIŠTÍFL]
DIE BLAUE HOSE	[BLAU HÓZE]
DIE TAUCHERFLOSSEN	[TAUCHEFLOSŇ]

ROSNIČKA ZELENÁ

NAJČASTEJŠIE OBÝVAM NÍŽINY V BLÍZKOSTI VODY. HOCI SME V MINULOSTI ŽILI NA MNOHÝCH MIESTACH EURÓPY, TERAZ MA NÁJDETE LEN ŤAŽKO, PRETOŽE PATRÍM MEDZI OHROZENÉ DRUHY KVÔLI ZNEČISŤOVANIU STOJATÝCH VÔD.

NA SLOVENSKU SOM JEDINÁ ŽABA, KTORÁ DOKÁŽE LIEZŤ PO STROMOCH. UMOŽŇUJÚ MI TO ŠPECIÁLNE PRÍSAVKY NA NOHÁCH. VĎAKA NIM SA VIEM PRICHYTIŤ NA TAKMER KAŽDÝ HLADKÝ POVRCH. SAMCA OD SAMICE ODLIŠUJE HNEDOŽLTÝ VAK NA HRDLE.

DORASTÁM DO DĹŽKY IBA 5 CM A VÁŽIM LEN OKOLO 10 GRAMOV. SOM SFARBENÁ DO VÝRAZNE ZELENEJ FARBY, KTORÚ DOKÁŽEM MENIŤ PODĽA PROSTREDIA. TAKTO SA CHRÁNIM PRED PREDÁTORMI.

ŽIVÍM SA MALÝM LIETAJÚCIM HMYZOM ČI BEZSTAVOVCAMI. LOVÍM RÝCHLYM SKOKOM, ČO KORISŤ CELKOM PREKVAPÍ. MOJE DETI, ŽUBRIENKY, SA ŽIVIA RIASAMI A RASTLINAMI.

SOM AKTÍVNA NAJMÄ V NOCI A VÄČŠINU SVOJHO ŽIVOTA STRÁVIM NA STROMOCH ALEBO KRÍKOCH. SÍCE SA TO NEZDÁ, ALE SOM VEĽMI HLUČNÁ. V NOCI SA MÔJ HLAS ROZLIEHA PO ŠIROKOM OKOLÍ.

ZIMU VÄČŠINOU TRÁVIM V HLBŠÍCH DIERACH V ZEMI ALEBO NA DNE STOJATÝCH VÔD.

NA JAR NAKLADIE MOJA SAMIČKA OKOLO 1000 VAJÍČOK, Z KTORÝCH SA PO DVOCH TÝŽDŇOCH VYLIAHNU ŽUBRIENKY.

ŽUBRIENKAM SA PO 3 MESIACOCH VYVINÚ NOHY A PŘIBLIŽNE V 3 ROKOCH SA STANÚ DOSPELÝMI.

OKREM TOHO SA O MNE HOVORÍ, ŽE DOKÁŽEM PREDPOVEDAŤ POČASIE.

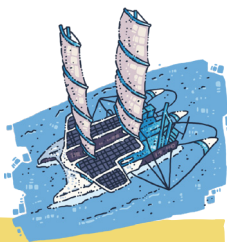

PLASTOVÝ ODPAD

Existujú odhady, ktoré hovoria, že ak budeme pokračovať dnešným tempom znečisťovania vôd odpadom, do roku 2050 bude v oceánoch plávať viac **plastového odpadu ako rýb**. Plasty v oceánoch však nie sú problémom len kvôli znečisteným plážam. Do väčších kusov odpadu alebo vyhodенých rybárskych sietí sa totiž zamotávajú zvieratá a menšie predmety si mýlia s potravou. Konzumácia plastov im spôsobuje bolesti až smrť a zároveň sa im do tela postupne uvoľňujú škodlivé látky. A tak nakoniec pozostatky plastov, či chemikálie z nich, konzumujeme cez ryby aj my. Základom riešenia je **predchádzanie vzniku odpadu** a **lepšie odpadové hospodárstvo na pevnine**. Poradiť si však musíme aj s rozsiahlymi zhlukmi odpadu a malých plastových častíc, ktoré sa už v oceánoch nachádzajú.

Navrhňte vlastné zariadenie, ktoré by v mori zbieralo aj ten najmenší odpad. Vynález nakreslite a popíšte, ako funguje. Inšpirovať sa môžete napríklad katamaránom Manta alebo čistiacim systémom Ocean Cleanup.

NÁKRES :

NÁZOV VYNÁLEZU:

NÁVOD NA POUŽITIE:

ODPAD DOMA

Najlepšie je začať od seba. **Pozrite sa bližšie na vaše odpadové správanie. Označte, či nižšie uvedené tvrdenia platia pre vašu domácnosť. Výsledok vyhodnoťte a stanovte si záväzok, ktorý vás povedie k zodpovednejšiemu správaniu.**

	ÁNO	NIE	NEVIEM
1. Kúpené potraviny správne skladujeme a skonzumujeme do dátumu spotreby.	☐	☐	☐
2. Vyberáme si potraviny vo väčších baleniach alebo také, ktoré majú čo najmenej obalov.	☐	☐	☐
3. V obchode uprednostňujeme nákup nebalenej zeleniny a ovocia pred balenou, slovenskú pred zahraničnou.	☐	☐	☐
4. Odmietame veci, ktoré nepotrebujeme, aj keď nám ich chce dať niekto zadarmo alebo za veľmi nízku cenu.	☐	☐	☐
5. Zvyčajne nekupujeme tovar, ktorý je na jedno použitie (napríklad jednorazové plienky, slamky, ...).	☐	☐	☐
6. Doma triedime všetky odpady, ktoré sa v našej obci či meste separujú.	☐	☐	☐
7. Ak potrebujeme nejaké zariadenie na príležitostné práce (napríklad vítačku), namiesto nákupu si ho prenajmeme alebo požičiame od susedov či známych.	☐	☐	☐

ZÁVÄZOK:

PRIEMYSEL A VZDUCH

Množstvo nečistôt sa do ovzdušia dostáva vplyvom priemyselnej činnosti. Medzi najvýznamnejšie nebezpečné prvky produkované priemyslom (emisie) patria najmä zlúčeniny síry (SOx) a dusíka (NOx), ktoré spôsobujú **kyslé dažde**. Hutnícky priemysel (spracovanie kovov) zas produkuje jedovatý oxid uhoľnatý (CO), ktorým sa môžeme udusiť. Mimoriadne toxické sú aj halogény, ktoré sa spájajú najmä s hliníkárnami. Obozretný treba byť aj pri priemyselných haváriách, kedy sa do ovzdušia môžu uvoľniť aj veľmi škodlivé látky (POPs), ktoré dlhodobo zamoria životné prostredie.

Aby sa koncentrácie znečisťujúcich látok v ovzduší nekontrolovane nezvyšovali, musia priemyselní znečisťovatelia dodržiavať stanovené **emisné limity** a používať **účinné technologické riešenia** na zachytávanie nežiaducich látok.

Na Slovensku monitoruje stav ovzdušia Slovenský hydrometeorologický ústav (SHMÚ), ktorý vytvára meteorologické a hydrologické predpovede, výstrahy a informácie. Po celom území má niekoľko **monitorovacích staníc**, štyri z nich (vyznačené na mape) sledujú aj kyslosť dažďa.

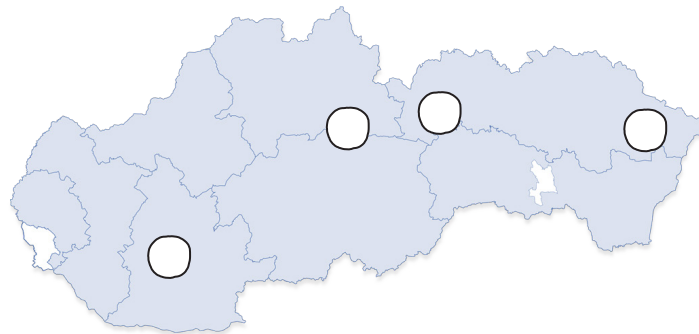
Správne priradte monitorovacie stanice ku krúžkom na mape.

CHOPOK (A)

TOPOĽNÍKY (B)

STARÁ LESNÁ (C)

STARINA (D)

TIP: Na stránke SHMÚ zistíte informácie o kvalite ovzdušia vo vašom regióne. Taktiež zistíte, ktoré priemyselné podniky znečisťujú ovzdušie vo vašom okolí. Zaujímajte sa, aké prijímajú opatrenia na obmedzovanie svojich emisií a ako sa ich emisie škodlivých látok v priebehu rokov menia.

KYSLÝ DAŽĎ

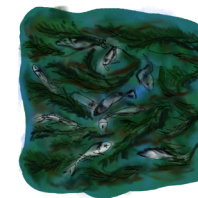
Dažďová voda sa pri svojom vzniku v ovzduší podobá destilovanej vode. Je neutrálna a jej pH dosahuje hodnotu 7. Cestou na zem sa znečisťuje inými látkami a stáva sa mierne kyslou. V našich podmienkach má bežná dažďová voda pH faktor v rozmedzí 5,6 – 6,2.

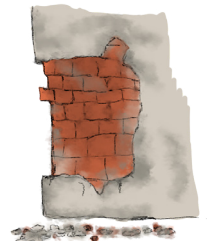
Ak sa dažďová voda znečistí najmä zlúčeninami síry a dusíka, pričom jej pH klesne pod hodnotu 5,6; hovoríme už o kyslom daždi. Kyslé dažde sú vážnou hrozbou pre životné prostredie – rozožierajú fasády domov, sochy, náhrobné kamene, poškodzujú pôdu, spôsobujú úhyn rýb v jazerách a sú jedným z hlavných poškodzovateľov stromov. Často sa objavujú aj vo väčšej vzdialenosti od zdrojov znečistenia ovzdušia, pretože zlúčeniny síry a dusíka dokáže unášať vietor. Z priemyselných centier sa tak vzdušnými prúdmi dostanú aj k lesným alebo iným vzácnym ekosystémom, kde v podobe zrážok spadnú na zem.

Označte následky kyslých dažďov.

ÚHYN RÝB

ROZPAD BUDOV

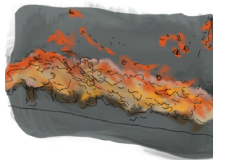

VYSYCHANIE STROMOV

ZEMETRASENIE

KORÓZIA

TIP: Stiahnite si náš pracovný list a zoznámte sa s údajmi SHMÚ ohľadom kyslých dažďov. Jeho súčasťou je aj pokus.

SOCIÁLNY PODNIK

Zárobok a obchodovanie plnia pri podnikaní dôležitú funkciu. Avšak niektorí podnikatelia pri tom, ako tvoria **zisk pre seba**, dokážu myslieť aj na iných ľudí. Napríklad na tých, ktorí sú z rôznych dôvodov **znevýhodnení**. Pre takýchto ľudí sa snažia vytvárať **sociálne pracovné miesta**, kde sú ich potreby a obmedzenia zohľadňované.

Čím je štát vyspelejší, tým má lepšiu sociálnu politiku. Na Slovensku sa tomu iba učíme a existuje ešte málo funkčných sociálnych podnikov či chránených dielní, kde sa môže zamestnať aj človek so znevýhodnením. Zaujímajte sa preto aj vy, ako sa sociálnym podnikom vo vašom okolí darí a v prípade možnosti využívajte ich ponúkané služby.

Prečítajte si jednotlivé príbehy a odporučte daným osobám vhodnú prácu.

Katka má zdravotné postihnutie - pohybuje sa na invalidnom vozíku. Je z Bratislavy a hľadá si zamestnanie na 4 hodiny denne. Ovláda anglický jazyk a rada komunikuje s ľuďmi či už priamo, cez telefón alebo písomne.

Emil je rómskej národnosti. Svoje vzdelávanie ukončil strednou školou. Má rád poriadok, chcel by pracovať skôr sám ako v kolektíve a radšej vo vnútri ako vonku.

Roman s Beátou sú mladí manželia. Bývajú v dedinke pod horami. Vlastnia rodinný dom s veľkým pozemkom. Najradšej by pracovali spolu. Majú radi zvieratá. Roman vie jazdiť na traktore a jeho žena zasa dobre varí.

KEBY BOLO KEBY

Skúste sa zasnívať a predstaviť si svet, v ktorom ľudia nezištne myslia na iných a ochotne si pomáhajú. Pokúste sa kúsok tejto predstavy preniesť aj do reality vášho dňa. Nezabúdajte, že aj malý človek vie urobiť veľké veci.

Popremýšľajte, ako by mohli jednotlivé miesta medzi sebou spolupracovať a vytvoríte sieť vzťahov. Doplníte ju o jeden vlastný návrh, ktorý aj nakreslite.

POLE S KUKURICOU

BIOOBCHOD

FARMA S JABLKAMI

ŠKOLSKÁ JEDÁLEŇ

AGROTURISTIKA

FARMA SO ZVIERATAMI

VÁŠ NÁVRH:

URÁN

V poradí siedma od je rozmermi tretia najväčšia a označuje sa aj ako ľadový obor. Volá sa podľa gréckeho boha

Urána - vládca nebies. Ľudia si kedysi mysleli, že ide o hviezdu, pretože sa dá pozorovať voľným okom alebo . Okolo obehne približne raz za 84 rokov. Oproti iným sa okolo svojej točí spôsobom, akoby sa kotúľala. Dôvodom tejto netradičnej rotácie bude pravdepodobne zrážka s iným telesom. Na každom z jeho pólov je 42 rokov a 42 rokov zasa . Okolo svojej sa otočí za 17 hodín a 14 minút v opačnom smere ako . Je to druhá najchladnejšia , na povrchu dosahuje teplota -224 stupňov Celzia. Jeho železné jadro pokrýva zamrznutý vodný oceán, ktorý zabraňuje, aby sa teplo z jadra planéty dostalo na povrch. Vďaka obsahu metánu sa červená farba pohlcuje a vidno modrozelenú farbu. Má doposiaľ 13 známych a 27 mesiacov.

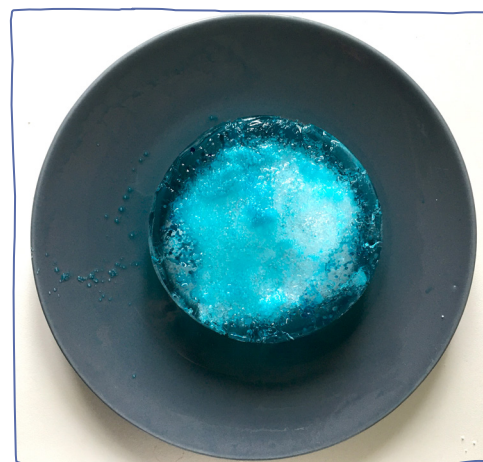
ĽADOVÝ OBOR

Planéty Urán a Neptún obsahujú veľké množstvo ľadu, ktorý obkolesuje ich skalnaté jadrá. Rovnako sa ľad nachádza aj v ich prstencoch. **Vytvorte si s nami nádhernú farebnú ľadovú planétu.**

BUDETE POTREBOVAŤ: kvapkadlo, striekačku, sýte vodové alebo práškové farby – odtiene modrej a tyrkysovej, soľ, veľkú misku s vodou, malú misku.

POSTUP: Veľkú misku s vodou vložte deň vopred do mrazničky a nechajte zamrznúť. Na druhý deň ľad opatrne z misky vyberte a položte na podložku alebo tanier. Do menšej misky zarobte dve veľké lyžice soli, pridajte farbu a trochu vody. Zamiešajte, aby sa soľ roztopila. Ľad na tanieri jemne posypajte soľou, kvapkajte solnú farbu a pozorujte, ako sa ľadový povrch mení. Čo sa deje s povrchom ľadu? Viete vysvetliť prečo?

TIP: Vedeli by ste napodobniť pohyb tejto planéty? Na bezpečnom mieste pod dohľadom dospelého urobte kotrmelce dopredu alebo dozadu. Presne takýmto spôsobom Urán putuje vesmírom.

UPCYKLING

Vyhodiť nepoužívanú vec alebo zariadenie je vždy jednoduché. O trochu zložitejšie je dať ju opraviť alebo opravu zrealizovať sám. Urobiť však zo starej nepoužívanej veci niečo ešte lepšie, krajšie alebo užitočnejšie chce riadnu dávku tvorivosti a trpezlivosti. Možno ste sa stretli so slovom upcyklovať. Znamená vrátiť veciam z odpadu alebo nepoužiteľným veciam využiteľnosť či funkčnosť. Príkladom môže byť nábytok z paliet, prikrývka zošitá z kúskov starých látok, kvetináče zo starých gumákov, či poličky zlepené zo starých kníh.

Vymyslite čo najviac vecí, ktoré možno vyrobiť z nasledovných materiálov:

STARÉ TRIČKO

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

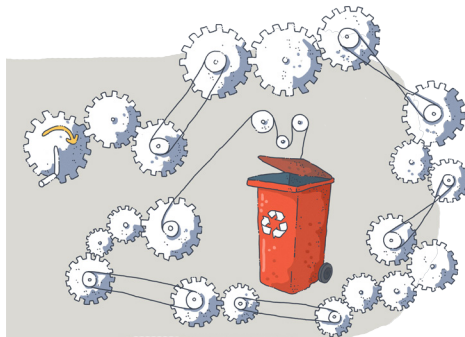
DERAVÝ HRNIEC

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

NÁDOBA Z PRACIEHO PROSTRIEDKU

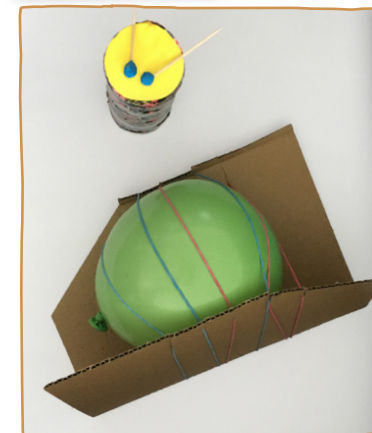
- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

EKO-HUDOBNINY

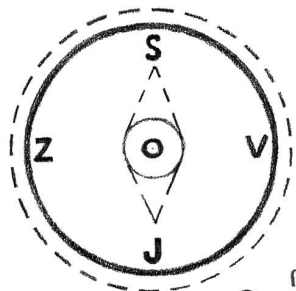
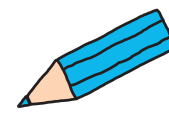

Veľká muzika môže vzniknúť aj z materiálov a obalov, ktoré by skončili medzi odpadom. Poobzerajte sa okolo seba a nájdite **plastové fľaše, vrchnáčky, gumičky, farebné spinky, konzervy** alebo **plechovky, špáradlá, kartón** a všetko, čo sa vám vidí použiteľné. Očistite, pridajte farebné lepiace pásky, staré stužky, farebné chlpaté drôtičky alebo nálepky a pomocou tavnej pištole si vyrobte **hudobné inštrumenty**. Ožijú nimi svoje spievanie a aj nálada sa razom premení z obyčajnej na veselú. Skvelé pesničky vytvorené v rôznych hudobných štýloch, so slovenskými textami a hravým učením o tom, čo robiť s odpadom nájdete na našom stromáčíkovskom CD alebo MP3 **Čo ak budem nepotrebný.**

TIP: Zahrajte sa na ozvenu. Vyberte si jedného muzikanta, ktorý zadá jednoduchý rytmus a ostatní sa budú snažiť zopakovať ho čo najpresnejšie. Takto sa postupne prestriedajte. Viete si na jednoduchý rytmus vymyslieť aj veselé slová alebo melódiu?

DOKRESLOVAČKA VYFARBOVAČKA

Priradte k číslam na mape nasledovné názvy:

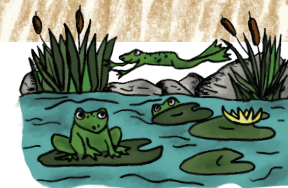
astra solmilná panónska - juhoslovenské nížiny (Nové Zámky); čermeľ bradatý - južné Slovensko (Dunajská Streda); fialka dácka - východné časti Bukovských vrchov; iskerník karpatský - Bukovské vrchy pri obci Zboj; klinček holý - Východoslovenská nížina; klinček včasný Lumnitzerov - Devín; limonka Gmelinova uhorská - severne od Štúrova; lomikameň trváci - TANAP; lykovec muránsky - vápencové skaly Muránska planina; mak tatranský - vrch Tlstá; pichliač krátkohlavý - mokré lúky juhoslovenských nížin (Tomášovce); poniklec slovenský - brezové karpáty (CHKO Malé karpáty); scila dvojlistá - severne od Prešova; stračonôžka tatranská - Muránska planina a TANAP; šafrán spišský - Slovenský raj a Slovenský kras

Na Slovensku máme niekoľko endemitov - rastlinných druhov, ktoré sa vyskytujú len na špecifickom území a nikde inde. Poznáte ich?

NÁJDI 10 ROZDIELOV

HRY NA ŽABKY

Zahrajte sa dve jednoduché hry, ktoré vám našepkajú aj to, že v prírode existuje potravinový reťazec so svojimi zákonmi.

- Rozdeľte sa do dvoch rovnakých skupín. Prvá budú žabky. Tie sa v drepe zaprú rukami a takto budú poskakovať. V druhej skupine sa zasa všetci zmenia na komáre, ktoré si sadnú, oprú sa o ruky a nadvihnú aj trup a takto sa budú snažiť uniknúť do bezpečia pred žabkami. Tie keď komára chytia, zmení sa na žabu. Posledný komár sa stáva víťazom.
- Zo švihadiel alebo špagátu vytvorte väčší kruh. Bude to rybník a v ňom bude na jednej nohe stáť jedno dieťa - bocian. Ostatní budú žabky, ktoré plávajú v rybníku. Žabka, ktorú bocian chytí, sa stáva novým bocianom.

SPRÁVNE ODPOVEDE

- str. 2: ROSNIČKA ZELENÁ
- str. 11: 1.C, 2.D, 3.A, 4.B.
- str. 13: komár vedel požiadať o pomoc
- str. 14: pravítko, topánka, plutvy, gumáky, macík, motorový olej rifle, matrac, plavecké, koleso, vankúš, kreslo, gumená rukavica, pneumatika, koberec
- str. 20: zľava doprava: B, A, C, D
- str. 21: vysychanie stromov, korózia, rozpad budov, úhyn rýb
- str. 29: 1. klinček včasný Lumnitzerov; 2. poniklec slovenský; 3. čermel' bradatý; 4. astra solmílná panónska; 5. limonka Gmeliňova uhorská; 6. mak tatranský; 7. pichliač krátkohlavý; 8. lykovec muránsky; 9. stračonôžka tatranská; 10. lomikameň trváci; 11. scila dvojlistá; 12. šafrán spišský; 13. klinček holý; 14. fialka dácka; 15. iskerník karpatský

STROM ŽIVOTA
AKADÉMIA

Založte si **Klub Stromu života**
a systematicky rozvíjajte potenciál
vašich detí v **Akadémii Stromu života**.

V rámci **Akadémie** máte k dispozícii:

- online databázu námetov na aktivity a pracovné listy na stiahnutie,
- aktivity s priradenými kompetenciami, ktoré u detí rozvíjajú,
- evidenciu absolvovaných aktivít a progresu detí,
- osobnostný test, pomocou ktorého odhalíte talent dieťaťa.

Stromáčik je na aprílové počasie pripravený.

Vyberte si dospelácky alebo detský,
farebný, žltý či modro-biely
stromáčikovský dáždnik a veselo
vyrazte do dažďa.

Viac informácií nájdete
v EnviSHOPe Stromu života.

Aprílové číslo Stromáčika finančne podporila
spoločnosť Danucem Slovensko a.s. Ďakujeme.

Záleží nám na životnom prostredí.

Preto je Stromáčik vytlačený na 100% recyklovanom papieri, ktorého výroba je CO₂ neutrálna, nepoužívajú sa pri nej optické zjasňovače a bielenie chlóróm.

Papier sa hrdí nasledovnými environmentálnymi značkami:

